



T.C.  
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ  
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

TURGUT ÖZAL ULUSLARARASI EKONOMİ VE SİYASET KONGRESİ II  
KÜRESEL DEĞİŞİM VE DEMOKRATİKLEŞME  
BİLDİRİLER KİTABI

TURGUT OZAL INTERNATIONAL CONFERENCE ON ECONOMICS AND POLITICS II  
GLOBAL CHANGE AND DEMOCRATIZATION  
CONFERENCE BOOK

## EDİTÖRLER

Prof. Dr. Selma KARATEPE  
Yrd. Doç. Dr. S.Mustafa ÖNEN  
Yrd. Doç. Dr. Ender AKYOL

Yrd. Doç. Dr. Selahaddin BAKAN  
Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUNCEL  
Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan GÖKTOLGA



19-20 NİSAN 2012

**Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları**

**İnönü Üniversitesi'ne aittir.**

**Bütün hakları saklıdır.**

**© 2012**

**Kitabın tümü yada bölümü/bölemleri**

**İnönü Üniversitesi'nin yazılı izni olmadan**

**Herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.**

**ISBN 978-975-8573-10-3**

**Yayına Hazırlama ve Dizgi**

**İbrahim DİKER**

**Eylül 2012**

**İnönü Üniversitesi**

**İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**

**İnönü Üniversitesi Yerleşkesi Elazığ Yolu**

**12. Km 44280 Malatya**

**Tel: (422) 341 00 43**

**<http://ozal.congress.inonu.edu.tr>**

## **BİLİM KURULU**

- o Prof.Dr.Abdullah KORKMAZ (İnönü Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Ahmet Hamdi AYDIN (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Ali FARAZMAND, (Florida Atlantic University)
  - o Prof.Dr.Ali KAYA (Erciyes Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Ali ÖZTEKİN (Akdeniz Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Ali ŞEN (İnönü Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Atilla YAYLA (Liberal Düşünce Topluluğu)
- o Prof.Dr.Bilal ERYILMAZ (Sakarya Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Burhan AYKAÇ (Gazi Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Carmen SİRİSNNİ, (Brandeis University)
- o Prof.Dr.Chris KOLIBA, (University of Vermont)
  - o Prof.Dr.Çetin DOĞAN (İnönü Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Deniz Ülke ARİBOĞAN (Bilgi Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Eyüp İSBİR (TODAİE)
  - o Prof.Dr.Gary WAMSLEY, (Virginia Tech)
- o Prof.Dr.Guy B. PETERS, (University of Pittsburgh)
- o Prof.Dr.Gülgün ERDOĞAN-TOSUN (Ege Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Gülistan GÜRBEY (ODTÜ)
  - o Prof.Dr.Haluk ALKAN (Erciyes Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Haydar ÇAKMAK (Gazi Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Houman SADRİ, (University of Central Florida)
  - o Prof.Dr.Hüseyin BAĞCI (ODTÜ)
  - o Prof.Dr.İbrahim YILDIRIM (Dicle Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.İhsan DAĞI (ODTÜ)
  - o Prof.Dr.İlter TURAN (Bilgi Üniversitesi)

- o Prof.Dr.Kaifeng YANG, (Florida State University)
  - o Prof.Dr.Kamil Ufuk BİLGİN (TODAİE)
  - o Prof.Dr.Kemal GÖRMEZ (Gazi Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Kemal KARPAT (Wisconsin Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Mark BEVIR, (University of California)
- o Prof.Dr.M. Akif ÇUKURÇAYIR (Selçuk Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Mehmet GÜNGÖR (İnönü Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Mehmet TİKİCİ (İnönü Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Mehmet KARAGÖZ (İnönü Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Montgomery Van WATT, (California State University)
  - o Prof.Dr.Muhammet KÖSECİK (Turgut Özal Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Naim KAPUCU (University of Central Florida)
  - o Prof.Dr.Namık Kemal ÖZTÜRK (Muğla Üniversitesi)
    - o Prof.Dr.Nuri TORTOP (Emekli Öğretim Üyesi)
    - o Prof.Dr.Ömer ÇAHA (Fatih Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Ramazan Gözen- Abant İzzet Baysal Üniversitesi
  - o Prof.Dr.Rıdvan KARALAR (Yaşar Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Sabahaddin ARIBAŞ (İnönü Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Shirinbay ALİYEV- (Bakü-Silavic Üniversitesi)
- o Prof.Dr.Şebnem AKİPEK ÖCAL(Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)
  - o Prof.Dr.Terry COOPER, (University of Southern California)
- o Prof.Dr.Uğur YILDIRIM (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Yalçın KARATEPE (Ankara Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Yücel ERTEKİN (Çağ Üniversitesi)
  - o Prof.Dr.Zehreddin ASLAN (İstanbul Üniversitesi)
    - o Prof.Dr.Ziya ÖNİŞ (KOÇ Üniversitesi)

## **DÜZENLEME KURULU**

Prof. Dr. Cemil ÇELİK (Rektör- Onursal Başkan)

Prof. Dr. Recep GÜNEŞ (İ.İ.B.F Dekanı)

Prof. Dr. Selma KARATEPE (Düzenleme Kurulu Başkanı)

Doç. Dr. Ahmet KARADAĞ

Doç. Dr. Abdulkadir BAHARÇİÇEK

Yrd. Doç. Dr. S. Mustafa ÖNEN

Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUNCEL

Yrd. Doç.Dr. Oğuzhan GÖKTOLGA

# Uluslararası Çatışma Olarak Mavi Marmara Olayı'nın Türk Yazılı Basınında Sunumu ve Toplumsal Siyasetin Üretilmesine Etkisi: Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman Gazetesi Örnekleri

Yrd. Doç. Dr. Bahar EROĞLU YALIN  
Yrd. Doç. Dr. Yavuz BAYRAM  
Yrd. Doç. Dr. Onur BEKİROĞLU

## ÖZET

Bugünün demokratik sistemleri açısından siyasetin oluşum süreci, üretilmiş siyasaların toplum tarafından benimsenme ve onaylanma düzeylerinin sadece seçim dönemlerinde karşılık bulduğu bir yapı olmanın ötesinde, yönetenlerin toplumdan edindiği geribildirimle biçimlenen karmaşık bir sistemi işaret etmektedir. Yöneten ve yönetilenler arasındaki ilişkilere doğrudan dâhil olan sivil toplum örgütleri, ulusüstü kuruluşlar ve medya, bu sürecin etkin aktörleri olarak bir yandan toplumsal algıyı etkileyebildikleri/biçimlendirebildikleri/değiştirebildikleri gibi, bir diğer yandan da yarattıkları baskıyla siyasi kararları yönlendirebilmektedirler.

Bu çalışmada; Gazze'ye yardım malzemesi götürmek üzere yola çıkan Mavi Marmara Gemisi'ne uluslararası sularda İsrail Ordusu'nun asker çıkarması ile meydana gelen olayın, Türk yazılı basınında nasıl temsil edildiği Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazeteleri üzerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Böylelikle, Türkiye-İsrail ilişkilerinin yönelimini belirlemenin yanı sıra uluslararası kamuoyunun gündemine de giren ve uluslararası hukukta tartışma konusu haline gelen bu olayın medyadaki sunumunun toplumsal siyasetin üretilmesi sürecini nasıl etkilediği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Mavi Marmara Olayı, Türkiye-İsrail İlişkileri, Medya, Toplumsal Siyaset

## ABSTRACT

In terms of today's democratic systems the process of formation of politics, is not a system that the power questioned only the electoral period by electors. Today this process is a complex system which formed with feedback from provided in the community by the power. As an effective actors non-governmental organizations, supra-national organizations and the media directly involved in the policy-making in this system and on the one hand they can affect/shape/change the social perception, on the other hand can lead the political decisions by created a pressure.

In this study will be examined on event that occurred with Israel's raid on a Turkish aid ship Mavi Marmara when to Gaza in international waters and will be discussed this event's the representation of the Turkish print media with examples from Cumhuriyet, Hürriyet, Zaman newspapers using content analysis method. Thus, will be determined how it affects the process of creation of social politics, about Mavi Marmara event which Turkey's relations with Israel that determines the orientation at the same time forming the agenda of international public opinion and is a matter of debate in international law by the media.

**Key Words:** Mavi Marmara Event, Turkey-İsrail Relations, Media, Social Politics

## 1. GİRİŞ

Soğuk Savaş dönemi sonrasında yeniden şekillenen uluslararası ortamın ürünü olarak gelişen Türkiye-İsrail ilişkileri; her iki ülkenin bölgesel güç olmaları bağlamında, stratejik iş birliğine giderek hem kendilerine yönelik bölgesel tehditleri azaltmanın hem de uluslararası alanda dikkate değer bir güç oluşturarak çıkarlarını daha iyi savunacakları hesabına dayandırılmıştır (Kasım, 2006, 847). Bununla birlikte 2000’li yılların yarattığı koşullar, iki ülke arasındaki iş birliğine duyulan gereksinimi giderek azaltmaya başlamıştır. Son olarak, kendini muhazakâr demokrat olarak konumlandıran Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının Filistin’den yana olan açık tutumu, 2009 yılında Davos’da yaşanan “one minute” krizi, 2010 yılında İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı ile Türk Büyükelçisi arasında yaşanan “alçak koltuk” krizi, ilişkilerin giderek gerginleşmesinde önemli rol oynamıştır. Ancak iki ülke arasındaki ilişkileri kopma noktasına getiren olay, 31 Mayıs 2010’da Gazze Şeridi’ne uygulanan ablukayı delmek ve kamuoyunun dikkatini çekmek için oluşturulan Özgürlük Filosu’ndaki altı gemiden biri olan Mavi Marmara Feribotu’na İsrail’in asker çıkarması sonucunda dokuz kişinin öldürülmesi olayı olmuştur.

Mavi Marmara olayı ve devamında yaşanan siyasal ve toplumsal hareketliliğin de göstermiş olduğu gibi, her ne kadar dış politika siyasalarının oluşturulması ve yürütülmesi devlete ait/özgü bir konu olarak değerlendirilse de bu sürecin içinde bulunulan siyasal toplum ve onun aktörlerinden bağımsız değerlendirilmesi mümkün değildir. Nitekim hakkındaki tüm tartışmalara rağmen hâlâ dış politikayı belirleyen en önemli unsur olarak güncelliğini koruyan ve bir devletin dış politikasını karakterize eden amaç ve hedefler bütünü” (Baharçipek, 1998, 1555) olarak tanımlanabilen ulusal çıkar; Frankel’e göre halkın ne istediği anlamına gelmekte, onların iç dünyalarındaki subjektif bir unsuru ifade etmekte ve eylemlerini şekillendirmektedir (akt. Baharçipek, 1998, 1555). Bu bağlamda değerlendirildiğinde ulusal çıkarın; toplumsal alanda tartışma yoluyla genel kanaatlerin oluşturulduğu ve dış etkilerden etkilenebildiği kadar onları etkileyebilme kapasitesine de sahip kamuoyu tarafından yönlendirilme ve biçimlendirilmesinin günümüz demokratik sistemleri açısından önemi tartışılmazdır. Dolayısıyla, Mavi Marmara Olayı’nı da bundan bağımsız düşünmek ve en azından Türkiye açısından olaya ilişkin geliştirilen tavrın toplum, medya ve sivil toplum örgütlerinden ayrıksılığını ortaya koymak zor görünmektedir.

## 2. Türkiye İsrail İlişkileri Bağlamında Bir Çatışma Olarak Mavi Marmara Olayı

Türkiye İsrail ilişkilerinin İsrail'in kuruluşundan bu yana gelen süreçteki gelişimi, bu ilişkinin küresel ve bölgesel olmak üzere iki düzlemde seyretmiştir. Küresel parametreler temelinde II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan konjonktürde İsrail'in bir devlet olarak ortaya çıkışını sağlayan güç eksenini ile Türkiye'nin bu dönemde Sovyet tehdidi dolayısıyla yapmak zorunda olduğu blok tercihi arasındaki uyum yatmaktadır. İsrail'in doğuşu, temelde Atlantik ekseninin desteği ile söz konusu olmuş, Türkiye de II. Dünya Savaşı'nda söz konusu olan Sovyet tehdidini aynı eksen doğrultusunda stratejik bir tercih yaparak aşmıştır. Bu küresel eksen paralelliği, İsrail açısından Türkiye'yi kaçınılmaz bir partner durumuna getirirken, Türkiye bölgesel politika oluşumunda İsrail'in küresel bağlantılarını ve özellikle ABD bünyesindeki ve üzerindeki etkisini sürekli göz önünde bulundurmıştır (Davutoğlu, 2001, 417-418).

Bölgesel düzlemde İsrail için bölgedeki varlığın ve etkinliğin üç temel şartı olagelmıştır: (i) uluslararası güvenlik desteğinin ve hukuki meşruiyet temelini sağlanması, (ii) Arap olmayan Ortadoğu unsurlarının aktif desteğinin ya da en azından pasif tarafsızlığın sağlanması, (iii) Arap ülkelerinin bir blok haline gelmesini önleyecek manevralarla Araplar arası dengelerin ritminin kontrol edilmesi. Bölgenin en önemli güçlerinden biri olan Türkiye'nin İsrail ile yakın ilişkilere girmesi, İsrail'in uluslararası meşruiyet çabalarını güçlendirmiştir. Arap olmayan dış çevre (periphery pact) ülkelerinden birinin yakın stratejik iş birliği içine çekilmesi ve bunun Arap kamuoyunda doğurduğu Türkiye karşıtı atmosfer, Ortadoğu'daki tek çelişkili alanın İsrail-Arap ilişkileri olmadığını, Türk-Arap ilişkilerinde de benzer gerilimlerin olabileceğini göstermesi bakımından dikkatlerin bölge sathına yayılmasını sağlamıştır. Üçüncü şart açısından bakıldığında, Türkiye'ye yönelik takınılacak tavır, Arap ülkeleri arasında yeni taktik farklılaşmalara yol açmıştır. Kahire Zirvesi'nde yürütülen müzakereler, bu farklılaşmanın izlerini yansıtmaktadır. Buna karşılık, Türkiye resmi deklarasyonlarda İsrail ile yürütülen ilişkilerin hiçbir üçüncü tarafa karşı olmadığını ısrarla vurgulayarak bu ilişkinin kendi alanını daraltmasını engellemeye çalışmıştır (Davutoğlu, 2001, 420-422).

Bu koşullar altında, 90'lı yılların ilk yarısında başlayan Türkiye-İsrail yakınlaşması, askeri açıdan 1984'ten sonra giderek tırmanan Kürt ayrılıkçılığını destekleyen Suriye'ye karşı, gerektiğinde başvurulabilecek ortak yetenekler geliştirme arayışı ile TSK için ivedilik kazanan modernizasyon gereksinimi ve tedarikinde güçlüklerle karşılaştığı teçhizat/mühimmat/platformlarını koşulsuz olarak edinebileceği yeni kaynaklara erişim çabası ile



biçimlenmiştir. 2000'lerin başlangıcında ise askerlerin başlattığı güvenlik odaklı ilişki, çok yönlü ve çeşitlenmiş bir iş birliği ilişkisine dönüşmüş, başta karşılıklı ticaret ve turizm olmak üzere, kültürel ve bilimsel iş birliği alanlarında çeşitlenerek gelişebilmiştir. Bunların yanı sıra, ilişkiler, 'karargâhlar arası yakınlaşmayla sınırlı bir ilişki olmanın ötesine geçerek kurumsallaşmış, çeşitli bakanlık ve kurumların katkıda bulunduğu çok boyutlu bir ilişkiye dönüşmüştür (Özcan, 2005, 125-126).

Ancak 2002 seçimleri ile iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetinin, Türkiye'yi Batılı olduğu kadar bölgesinin de asli unsuru olarak niteleyerek Batılı bir devlet kimliğinin varlığı yanında Osmanlı, Müslüman ve Türk kimliklerini vurgulaması, Türkiye'nin Arap ve Müslüman dünyası ile daha yakın ilişkiler kurmasını mümkün kılarken, İsrail'i ikinci plana itmiştir (Uzer, 2011, 155). Bunun yanı sıra Ortadoğu barış sürecinin tıkanması; TSK'nın modernizasyon gereksiniminin 90'lı yılların ilk yarısında olduğu ölçüde ivedi bir sorun olmaktan çıkması, ayrıca Türkiye'nin Kürt ayrılıkçılığına karşı savaşımında askeri girişim üstünlüğünü ele geçirmesiyle birlikte Türkiye'nin İsrail ile olan bölgesel iş birliğine duyduğu gereksinim de gözle görülür bir biçimde azalmıştır (Özcan, 2005,126).

Stratejik anlamda zayıflayan Türkiye İsrail iş birliğine dayalı ilişkilerde soğuma yaratan gelişmeler ise Ocak 2006'daki Filistin seçimleri sonrası Hamas'ın siyasi büro şefi Halid Meşal'in Türkiye'yi ziyareti, İsrail'in 27 Aralık 2008'de Gazze'ye karşı başlattığı "Dökme Kurşun Operasyonu", Davos Ekonomik Forumu'nda Başbakan Erdoğan ile İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres arasında yaşanan "Davos krizi", Anadolu Kartalı Tatbikatı'nın uluslararası boyutunun Türkiye tarafından iptal edilmesi, TRT ekranlarında gösterime başlayan ve Filistinlilerin dramını anlatan "Ayrılık" dizisine İsrail tarafından gösterilen tepki, İsrail'de Türkiye'nin Tel Aviv Büyükelçisi'nin alçak bir koltuğa oturtulmasıyla yaşanan "Alçak Koltuk Krizi" ve nihayet 2010 Mayıs ayının sonunda Gazze'de sivil halka yardım götürme amacıyla yola çıkan insani yardım konvoyunda bulunan Mavi Marmara gemisine İsrail askerlerince yapılan saldırıyla başlayan "Mavi Marmara Gemisi Krizi", Türkiye-İsrail ilişkilerini zor bir döneme sokmuştur (Yılmaz, 2010, 19-20).

31 Mayıs 2010 tarihinde İnsani Hak ve Hürriyetler (İHH) adlı sivil toplum örgütü tarafından organize edilen çeşitli ülkelerden aktivistlerin yer aldığı, Gazze Şeridi'ne uygulanan ablukayı delmek ve dünyanın dikkatini bu bölgeye çekmek için oluşturulan Özgürlük Filosu'ndaki altı gemiden biri olan Mavi Marmara'ya İsrail silahlı kuvvetlerinin baskın yapması

ve dokuz kişinin ölümü ile başlayan Mavi Marmara Olayı, Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nın, bu katliamın telafisi mümkün olmayan sonuçları olabileceği dünyaya ilan etmesiyle alevlenmiştir. Diğer taraftan, Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, aynı gün BM Güvenlik Konseyi'nde yaptığı konuşmada, İsrail'in katliamını korsanlık, haydutluk ve barbarlık olarak nitelemiş ve bu ülkenin uluslararası toplumdan özür dilemesi gerektiğini vurgulamıştır. 32 ayrı ülkeden 600 civarında kişinin bulunduğu filonun kıyıda 72 mil uzakta, uluslararası sularda saldırıya uğradığını vurgulayan Davutoğlu, öldürülenlerin ailelerine, tazminat ödenmesi konusunda da ısrarcı olmuştur (akt. Uzer, 2011, 156-157). İsrail'in kendisini, baskının uluslararası insani hukuk kurallarına uygun olarak yapıldığı ve gemide bulunanların askerlere ateş açtığından zorunlu olarak silah kullanıldığı (Turkel Commission Report, 2010, 277) biçiminde savunduğu baskın hakkında Birleşmiş Milletler'in yayınladığı raporda ise İsrail güvenlik güçlerinin aşırı ve gereksiz güç kullandığı; İsrail'in saldırıda ölen sivillerin ailelerine tazminat ödemesinin yerinde olacağı ve İsrail'in olayla ilgili olarak bir pişmanlık açıklaması yapması gerektiğine yer verilmiştir (Çakmak, 2011).

### **3. Araştırmanın Yöntemi**

Araştırma kapsamında Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazeteleri örneklem olarak alınmış ve veri toplama tekniği olarak içerik analizi uygulanmıştır. Mavi Marmara Olayı'nın gerçekleştiği 31 Mayıs 2010 tarihinin 7 gün sonrası (1-7 Haziran 2010) araştırmaya dahil edilmiş ve sadece olaya ilişkin haberler içerik analizine tabi tutulmuştur. Toplam 436 haber kodlamaya dahil edilmiştir. İçerik analizi kapsamında sınıflandırma sistemi 12 değişkenden oluşmaktadır. Bunlar; “haber yayımlandığı gazete”, “haber yayımlandığı sayfa”, “haber sayfadaki konumu”, “haber destekleyen görsel materyal kullanımı”, “haber kaynağı”, “haberde geçen konu ya da temalar”, “haberde adı geçen kişiler”, “haberde adı geçen kurumlar”, “haber başlıklarının tonu”, “haber tonu/haber Mavi Marmara Olayı'na yaklaşımı” ve “haberle ilgili nitelermeler” şeklinde sıralanmaktadır.

İçerik analizinin uygulanması için sınıflandırma sistemi doğrultusunda hazırlanan kodlama cetvelinde ise kategoriler şu şekilde oluşturulmuştur:

- Haber yayımlandığı sayfa: Birinci sayfa/siyaset/gündem/dış politika/ekonomi/diğer.
- Haber sayfadaki konumu: Sürmanşet/manşet/üst kuşak/göbek/alt kuşak. Bu kategoride sadece birinci sayfada yer alan haberlere ilişkin olarak sürmanşet ve

manşet kodlaması yapılırken; iç sayfalardaki haberlerde ise sayfanın en üstünde yer alan haberler üst kuşak olarak kodlanmıştır.

- Haberi destekleyen görsel materyal kullanımı: Fotoğraf/bilgi grafikleri/karikatür/yok.
- Haberin kaynağı: Belirtilmemiş/gazetenin kendi muhabiri/Anadolu Ajansı/İHA/DHA/Cihan Haber Ajansı/ANKA/Reuters/AFP/AP/diğer.
- Haberde geçen konu ya da temalar: Haberde geçen konu ya da temalar, haberlerin araştırmacılar tarafından kodlamadan önce okunması suretiyle haberlerin içinden çıkartılmıştır. Bu bağlamda, 19 tema tespit edilmiş ve kodlama da buna göre gerçekleştirilmiştir. Haberde geçen konu ya da temalar kapsamında birden fazla, yani çoklu kodlama yapılmıştır.
- Haberde adı geçen kişiler: Haberde adı geçen kişiler de konu ya da temalarda olduğu gibi haberlerin kodlanmadan önce okunması suretiyle belirlenmiş ve haberlerin içinde spesifik olarak geçen kişiler meslek kollarına ayrılarak kategoriler oluşturulmuştur. Haberde adı geçen kişilerde birden fazla kodlama yapılmıştır.
- Haberde adı geçen kurumlar: Konu ya da temalarda olduğu gibi haberlerin kodlanmadan önce okunması suretiyle belirlenmiş ve spesifik kurumlar, genel başlıklara ayrılarak kategoriler oluşturulmuştur. Haberde adı geçen kurumlarda birden fazla kodlama yapılmıştır.
- Haber başlıklarının tonu: Haber başlıklarının tonu kapsamındaki değerlendirme; pozitif, negatif ve nötr kategorilerinden oluşmaktadır. Bu doğrultuda, Mavi Marmara Olayı'nın insani etkinlik boyutuna, Türkiye'nin bu bağlamdaki politikalarına ve gelişmelere yönelik "olumlayıcı" gönderimler taşıyan başlıklar, pozitif olarak kodlanmıştır. Mavi Marmara Olayı'nın askeri baskın yönüne ve İsrail'in bu bağlamdaki politikalarına yönelik doğrudan veya dolaylı "olumsuzlayıcı" gönderimler taşıyan başlıklar da negatif olarak kodlanmıştır. "Yorum içermeyen" başlıklar ise nötr olarak ele alınmıştır.
- Haberin tonu: Haberin tonunda da pozitif, negatif ve nötr kategorileri bulunmaktadır. Burada; Mavi Marmara Olayı'nı olumlayan ya da destekleyici bir anlatıma sahip olan haberler pozitif olarak değerlendirilirken; söz konusu olayı olumsuzlayan, eleştiren, olumsuz ifadeler içeren haberler ise negatif olarak kodlanmıştır. Değerlendirme içermeyen haber metinleri ise nötr olarak kodlanmıştır.

- Haberle ilgili nitelermeler: Haberle ilgili nitelermeler kapsamında haberler önceden okunarak olaya ilişkin nitelermeyici ifadeler tespit edilmiş ve bu bağlamda 22 kategori oluşturulmuştur. Haberle ilgili nitelermelerde haberde geçen ilk 5 nitelermekodlanmıştır.

İçerik analizinin güvenilirliği doğrultusunda kodlayıcılar arası güvenilirliğe bakılmış ve bu kapsamda kodlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı %87 olarak tespit edilmiştir. Neuendorf'un (2002, 143) belirttiği üzere, %80 ve üzerinde olan kodlayıcılar arası güvenlik katsayısı, çoğu durum için kabul edilebilir bir oranın varlığına işaret etmektedir. Veriler, SPSS 16.0 programında çözümlenmiştir.

#### 4. Mavi Marmara Olayı'nın Örneklemdaki Gazeteler Üzerinden İncelenmesi

Mavi Marmara Olayı'nın örneklem dahilindeki Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerindeki sunumuna ilişkin bulgular aşağıdaki şekildedir:

**Tablo 1. Haberın yayınlandığı gazete**

Haberın yayınlandığı gazete	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cumhuriyet	142	32,6	32,6
Hürriyet	153	35,1	35,1
Zaman	141	32,3	32,3
Toplam	436	100,0	100,0

Haberlerin gazetelere göre dağılım verilerine bakıldığında birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Üç gazetenin birbirine son derece yakın oranları içinde en yüksek oran Hürriyet Gazetesi'ne aittir (153 haber ve %35,1 oran). Cumhuriyet Gazetesi 142 haber ve %32,6 oran, Zaman Gazetesi ise 141 haber ve %32,3 oran ile neredeyse birbirine eşit haber dağılımına sahiptir. Dolayısıyla araştırmaya konu olan dönemde ele alınan her üç gazetenin de Mavi Marmara olayına birbirine yakın oranlarda haber değeri verdiklerini söylemek mümkündür.

**Tablo 2. Haberlerin yayımlandığı tarih**

Haberin yayın tarihi	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
1062010	90	20,6	20,6
2062010	74	17,0	17,0
3062010	74	17,0	17,0
4062010	76	17,4	17,4
5062010	54	12,4	12,4
6062010	34	7,8	7,8
7062010	34	7,8	7,8
Toplam	436	100,0	100,0

Haberlerin yayımlandığı tarihlere göre dağılım verileri, en çok haberin olayın gerçekleştiği gecenin ertesi günü olan 1 Haziran 2010 tarihinde yayımlandığını göstermektedir (%20,6). En düşük haber dağılımı ise 6 ve 7 Haziran 2010 tarihine aittir (%7,8). Olayın 2.,(%17,0) 3. (%17,0)ve 4. (%17,4) günü yayınlanan haber oranı neredeyse birbirine eşittir. İncelenilen bir haftalık süreçte olayın haber değerinin olayın ertesinde zirve noktasında olduğunu, ilerleyen günler içerisinde konunun haber gündemindeki ağırlığını nispeten kaybettiğini vurgulamak gerekir.

**Tablo 3. Haberlerin yayımlandığı sayfa**

Haberin yayımlandığı sayfa	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Birinci sayfa	84	19,3	19,3
Siyaset	5	1,1	1,1
Gündem	127	29,1	29,1
Ekonomi	18	4,1	4,1
Diğer	202	46,3	46,3
Toplam	436	100,0	100,0

Haberlerin yayımlandığı sayfalara bakıldığında ise en yüksek oranın diğer kategorisine ait olduğu görülmektedir (%46,3). Diğer kategorisi içinde her üç gazetede adlandırılması farklı olan dış haberler kategorisi çoğunluğu oluşturmaktadır. İkinci en yüksek oran ise Gündem sayfasına (%29,1), en düşük oran ise siyaset kategorisine aittir (%1,1). Zira gazetelerin siyaset sayfalarının daha çok iç siyaset ile ilgili olduğu görülmüştür. Diğer yandan gazetelerin birinci sayfasında Mavi Marmara Olayı'nın önemli oranda ele alındığını da söylemek gerekir.

**Tablo 4. Haberlerin sayfadaki konumu**

Haberin sayfadaki konumu	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Sürmanşet	2	,5	,5
Manşet	26	6,0	6,0
Üst kuşak	166	38,1	38,1
Göbek	111	25,5	25,5
Alt kuşak	131	30,0	30,0
Toplam	436	100,0	100,0

Mavi Marmara olayı ile ilgili yayınlanan haberlerin sayfa konumlarına ait veri dağılımı Üst Kuşak'ın en yüksek orana sahip olduğunu göstermekte (%38,1), ikinci en yüksek oran ise sayfaların orta kısımları tanımlayan Göbek kısmına ait olmaktadır (%25,5). En düşük oran ise sürmanşete aittir (%0,5). Gazetelerin sürmanşetleri habere verdikleri önemin çok yüksek olduğunu göstermekte, fakat sürmanşet gazetelerin çok ender kullandıkları haber alanı olmaktadır. Bu doğrultuda incelenen dönem içinde ele alınan gazetelerin Mavi Marmara Olayı ile ilgili haberlere sürmanşetten çok üst kuşakta yer vermişlerdir. Gazetelerin önem sıralaması içerisinde daha az değer verdikleri haberleri alt kuşağa koydukları bilinmektedir. İncelenilen gazetelerde Mavi Marmara Olayı'na ilişkin haberlerin sadece %30'unun alt kuşakta yer aldığı, diğer önemli görülen sayfa konumlamalarında yer alan haberlerin %70 oranına sahip olduğundan hareketle gazetelerin soruna gündemlerinin üst sıralarından verdiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

**Tablo 5. Haberlerde görsel materyal kullanımı**

Haber destekley en görsel materyal kullanımı	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Fotoğraf	286	65,6	65,6
Bilgi grafikleri	3	,7	,7
Karikatür	2	,5	,5
Yok	145	33,3	33,3
Toplam	436	100,0	100,0

Fotoğraf, Mavi Marmara olayı ile ilgili haberlerde en çok kullanılan görsel materyal olarak belirlenmiştir (%65,6). Görsel materyal kullanılmayan haber oranı %33,3'tür. Materyal kullanımında en düşük oran %0,5 ile karikatüre aittir. Haberde görsel materyal kullanımı haberde vurguyu arttıran önemli bir faktördür. İncelenilen gazetelerde yer alan Mavi Marmara haberlerinin önemli bir kısmında fotoğrafla haber desteklenmiştir. Bu anlamda haberde vurguyu

arttırarak kamuoyu üzerinde daha etkili olmak adına gazetelerin bolca fotoğraf kullandıkları saptanmıştır.

**Tablo 6. Haberlerin kaynağı**

Haberin kaynağı	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Belirtilmemiş	126	28,9	28,9
Gazetenin kendi muhabiri	153	35,1	35,1
Anadolu Ajansı	17	3,9	3,9
DHA	8	1,8	1,8
Cihan Haber Ajansı	15	3,4	3,4
AP	2	,5	,5
Diğer	115	26,4	26,4
Toplam	436	100,0	100,0

Dış politika alanı yazılı ve görsel basının diğer haber alanlarına göre daha yabancı olduğu, haber yapmanın önemli maliyetler gerektirdiği bir alandır. Dolayısıyla gelişmiş batı medyası dışında ki diğer ülkelerin medya organlarının dış politika haberlerini daha çok uluslar arası ajanslar ve basın organları ile elde ettiklerini söylemek mümkündür. Fakat Mavi Marmara olayında Türkiye'nin krizin taraf ülkelerinden birisi olması ve fiziki olarak olayın gerçekleştiği bölgenin Türkiye'ye yakın olması gazetelerin bölgeye kendi muhabirlerini göndermelerini kolaylaştırmıştır. Böylece yukarıda ki tablodan da görüleceği üzere ele alınan gazetelerin soruna ilişkin haber kaynaklarını daha çok kendi muhabirleri oluşturmuştur.

Ayrıca, soruna ilişkin olarak özellikle Avrupa başkentlerinde gazetelerin temsilcilerinin diğer üçüncü ülkelerdeki haberin yansımalarını aktarmaları da haber kaynağı olarak gazete muhabirlerinin sayısını arttıran önemli bir etken olmuştur. Gazeteler %35, 1 ile en çok kendi muhabirlerini kullanmışlar, ikinci en yüksek oranı oluşturan %28, 9 ile haberlerinin kaynağını belirtmemişlerdir. Haber kaynağı başlığı altında en düşük oran %0,5 ile AP Ajansı'na aittir. %26,4 ile yüksek bir oranı oluşturan diğer kategorisi içinde ise daha çok gazetelerin Ankara, İstanbul, İzmir gibi haber servisleri bulunmaktadır.

**Tablo 7. Haberlerde geçen konu ya da temalar**

Haberde geçen konu ya da temalar	Yanıtlar	
	N	Yüzde
İsrail baskının uluslararası sularda gerçekleşmesi	68	5,9%
Etkinliğin bir insani yardım faaliyeti olması	253	21,9%
Diplomatik ilişkilerin askıya alınması	30	2,6%
Gemilerde silah bulunduğu iddiası	25	2,2%
Gazze ablukası	207	17,9%
İsrail'in olaya ilişkin dezenformasyon uygulaması	30	2,6%
Olaya ilişkin dünyadan gelen tepkiler/Olaya yönelik tepkiler	87	7,5%
Olayın uluslararası hukuka aykırılığı	48	4,2%
Rehin alınanların serbest bırakılması	22	1,9%
Filistin'e yönelik destek	102	8,8%
Olayda hayatını kaybedenlerin içinde Türklerin bulunması	75	6,5%
Yardım gemilerinin alınmaması/Limanda bekletilmesi	26	2,3%
Hükümetin politikasına yönelik eleştiri	34	2,9%
Türkiye'nin olaya ilişkin tepkileri, protesto ve eylemler	69	6,0%
Türk tarafından olaya ilişkin itidal çağrısı	14	1,2%
İsrail'in yaralıları karşı insan haklarına aykırı tavrı	37	3,2%
Baskının devlet terörü olarak nitelendirilmesi	6	,5%
Yaralıları ilişkin tedbir alınması	12	1,0%
Olayın ekonomiyi olumsuz etkilemesi	10	,9%
Toplam	1155	100,0%

Mavi Marmara Olayı ile ilgili haberlerin konu ya da temalarına ait tablodaki verilere bakıldığında en yüksek oranın etkinliğin insani bir yardım olduğunun vurgulanmasına ait olduğu görülmektedir (%21,9). Haberlerde Gazze dolayısı ile Gazze Ablukası da en yüksek ikinci oranı oluşturmaktadır (%17,9). Üçüncü en yüksek oran ise Filistin'e yönelik desteğin vurgulanmasıdır (%8,8). Elde edilen veriler içinde en düşük oran "baskının devlet terörü olarak nitelendirilmesine dair verilerdir (%0,5). Söz konusu verilerden hareketle ele alınan gazetelerin soruna daha çok Türkiye penceresinden baktıkları ve yapılan girişimin tamamen bir insani faaliyet olduğu ve Gazze'de abluka temasının ikinci sırada işlenen konu ya da tema olmasının bölgede insani bir trajedi yaşandığı vurgusu yapmıştır. Diğer taraftan İsrail'in askeri operasyonunun sonuçlarının İsrail'in devlet politikası olduğuna ilişkin vurguların düşük oranlarda seyretmesi Türkiye-İsrail ilişkilerinin stratejik önemi doğrultusunda hareket edildiğini ortaya koymaktadır.



**Tablo 8. Haberlerde adı geçen kişiler**

Haberde Adı Geçen Kişiler	Yanıtlar	
	N	Yüzde
Diplomat	41	4,1%
Türkiye'den siyasetçiler ve hükümet yetkilileri	204	20,2%
İsrail'den siyasetçiler ve hükümet yetkilileri	193	19,1%
Diğer ülkelerin siyasetçileri	130	12,9%
Sivil toplum örgütü mensupları/aktivist, gönüllü	86	8,5%
Bürokrat	13	1,3%
İş adamı	6	,6%
Medya mensubu/Gazeteci	53	5,2%
Gemi çalışanları	12	1,2%
Vatandaş	75	7,4%
Asker	94	9,3%
Din adamı	27	2,7%
Diğer	76	7,5%
Toplam	1010	100,0%

Haberlerde en çok Türkiye'den siyasetçi ve hükümet yetkililerinin adı geçmektedir (%20,2). İsrail'den siyasetçi ve hükümet yetkililerinin oranı da Türkiye'den siyasetçi ve hükümet yetkililerinin oranına yakındır (%19,1). Diğer ülkelerin siyasetçileri ise üçüncü en yüksek oranı oluşturmaktadır (%12,9). Bu kategori içinde işadamları en düşük yüzdeye sahiptir (%0,6). Dış politika haberciliği iç politika haberciliğinden farklı olarak resmi söyleme önemli oranda bağlı olarak gerçekleşmektedir. Zira dış politika alanı diğer haber alanlarından farklı olarak belli bir zümre olan dış politika karar alıcıları (bürokrat, siyasetçi gibi) arasında yer alan olay ve sorunların alanıdır. Bu alanda ayrıca karmaşık ilişkilerin yaşandığı ve bu ilişkilerin yorumlanmasının önemli derecede dış politika bilgisi gerektirdiği bir alan olmaktadır. Dolayısıyla uzmanlık gerektiren bu alanda basın kuruluşları daha çok karar alıcılara bağlı kalmakta, onların yorum ve açıklamalarından hareket etmektedirler. Yukarıdaki tablodan da elde edilen veriler bu gerçeği doğrulamaktadır.

**Tablo 9. Haberlerde adı geçen kurumlar**

Haberde Adı Geçen Kurumlar	Yanıtlar	
	N	Yüzde
Uluslararası örgütler	98	17,0%
Basın-yayın kuruluşları	95	16,4%
Güvenlik kurumları	92	15,9%
Dini örgütler	20	3,5%
Sivil toplum örgütleri	124	21,5%
Eğitim kurumları	1	,2%
Diğer	148	25,6%
Toplam	578	100,0%

Haberlerde adı geçen kurumlara ait verilere bakıldığında oranların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Siyasal partiler, meclis, adalet ve dış işleri bakanlığı gibi kurumların yer aldığı diğer kategorisi en yüksek orana sahiptir (%25,6). Birbirine çok yakın yüzdelerle bu oranı sivil toplum örgütleri (%21,5), Uluslar arası örgütler( %17,0), Basın yayın kuruluşları (%16,4) ve güvenlik kurumları (%15,9) takip etmektedir. Dini örgütler %3,5'lik bir oran ile bu kategori içinde en düşük yüzdeye sahiptir. Bu verilerden yola çıkarak, Mavi Marmara olayı ile ilgili haberlerin en çok siyasal kurumlar tarafından tanımlandığı görülmekte, sivil toplum örgütleri ise ikincil derece de vurgulanmaktadır. Şu halde haberlerde en çok vurgulanan siyasal kurumlar haberlerde adı en çok vurgulanan Türk, İsrail ve Dünya siyasetçileri ile paralellik göstermekte, sivil toplum örgütleri ve aktörleri ikincil öneme sahip olmaktadır.

**Tablo 10. Haberlerin başlıklarının tonu**

Haber başlıklarının tonu	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Pozitif	64	14,7	14,7
Negatif	326	74,8	74,8
Nötr	46	10,6	10,6
Toplam	436	100,0	100,0

Haber başlıklarının pozitif, negatif ve nötr olarak değerlendirildiği tablodaki verilere bakıldığında; en yüksek oranın negatif içeriğe sahip başlıklara (%74,8) ait olduğu ortaya çıkmaktadır. Pozitif içeriğe sahip olanlar %14,7 iken, nötr başlıklar ise en düşük orana sahiptir (%10,6). Bu veriler doğrultusunda, öncelikle negatif bir tonun haber başlıklarına hâkim olduğu görülmektedir. Bu durum, gazetelerin, incelenen haberlerde Mavi Marmara Olayı'na ilişkin daha çok olumsuz bir tutum içinde olduklarını, dolayısı ile İsrail siyasetini olumsuzlarken hükümetin

İsrail politikalarına ilişkin tavrını desteklediklerini ya da olumsuzlamadıklarını söylemek mümkündür.

**Tablo 11. Haberlerin tonu**

Haberin tonu	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Pozitif	1	,2	,2
Negatif	430	98,6	98,6
Nötr	5	1,1	1,1
Toplam	436	100,0	100,0

Haberlerin tonuna ya da haberlerde Mavi Marmara Olayı'na yaklaşımın nasıl olduğunu bakıldığında; en yüksek oranın %98,6 ile negatif olduğu görülmektedir. Her üç gazete de olaya olumsuz yaklaşmış, nötr ve pozitif içeriğe sahip haber oranı ise son derece düşük kalmıştır. Buradan hareketle, söz konusu dönem içerisinde ele alınan haberlerin Mavi Marmara Olayı bağlamında Türkiye-İsrail ilişkilerine bakış açılarının ağırlıkla olumsuz olarak ele alındığı söylenebilir.

**Tablo 12. Haberlerde olayla ilgili kullanılan nitelermeler**

Haberlerde olay a ilişkin nitelemeler	Yanıtlar	
	N	Yüzde
Sert bir dille kınama	80	7,3%
Kanlı baskın/saldırı/müdahale	77	7,0%
Sivil eylemci	41	3,7%
Katletmek/sivilileri katletmek/katliam	54	4,9%
Bilgi karartması	9	,8%
Dünya kamuoyunu ay ağa kaldırdı	23	2,1%
Devlet terörü	24	2,2%
İsrail saldırısı	271	24,7%
İnsanlık dışı saldırı	38	3,5%
İsrail'i lanetleyen sloganlar	37	3,4%
Gayrimeşru saldırı	1	,1%
Trajedi	7	,6%
İlkel şiddet	10	,9%
Uluslararası hukuk ihlali/ay kırılık	60	5,5%
Müdahale	15	1,4%
İnsan hakları örgütü savunucusu	10	,9%
Barış eylemci/gönüllüsü	53	4,8%
Tam bir körlük	2	,2%
korsanlık	19	1,7%
Vahşet	16	1,5%
İnsani yardım	249	22,7%
Menfur saldırı	3	,3%
Toplam	1099	100,0%

Haberle ilgili nitelemelere bakıldığında olayın İsrail saldırısı (%24,7) ve insani yardım (%22,7) olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Bu kategori içinde en düşük nitelendirmeler ise gayri meşru saldırı (%0,1), tam bir körlük (%0,2), menfur saldırı (%0,3) nitelemeleridir. Sert bir dille kınama (%7,3) ve kanlı baskın/saldırı/müdahale (%7,0) nitelemeleri de diğer nitelemelere oranla yüksek orana sahiptir. Olaya ilişkin saldırı nitelemesinin yoğunluk kazanması saldırının ise daha çok İsrail ile ilişkilendirilmesi son derece önemli bir bulgudur. Özellikle körlük olarak nitelendirme oranındaki düşüklük İsrail saldırısı nitelendirmesi ile ilişkilendirildiğinde görünen, açık ya da bir başka deyişle bilinçli bir saldırı olduğunun vurgulandığını göstermektedir. Haberlerde vurgulanan ikinci önemli konu ise insani yardım vurgusudur. Özellikle olay bir yardım eylemidir ve İsrail yardım eylemine karşı bir saldırı gerçekleştirmiştir. Dolayısı ile sorun İsrail'in İnsanlığa karşı giriştiği bir saldırı eylemidir. Öte yandan olayı “kan” ile ilişkilendiren haberlerdeki yoğunluk can kayıplarına ve İsrail'in orantısız ve haksız güç kullanımına ilişkin gösterilen bir tepkiye işaret etmekte, verilen tepkilerin boyutu ya da çoğunluğunu ise sert dille kınama nitelemesinin yoğunluğu göstermektedir.

## SONUÇ

Demokrasi içinde en çok eşitlik vurgusunu barındırır. Siyasal düzeni meşru kılan eşitliğe dolayısı ile toplumsal düzlemde tüm unsurların düşünce ve eylem boyutu ile siyasal karar mekanizmalarına katkı sağlayabilme potansiyellerinin yüksek olmasına dair vurguların çokluğudur ya da daha öz bir deyişle eşitliğin çokluğudur. Bu nedenledir ki siyasal sistemde her çatışma, savaşların aksine önceliğini üstünden çok eşit olmaya verir. İkinci Dünya savaşı sonrası demokrasilerin zaferini ilan etmesi ile başlayan süreç bu kez siyasete ve siyasalara dair uluslar arası/ulus ötesi/ulus aşırı örgütler, sivil toplum ve medya gibi yeni aktörlerin çatışma ve uzlaşmalarına tanıklık etmekte, yeni aktörler yeni siyaset alanları oluşturmaktadır. Oluşturulan bu yeni siyaset söylem ve eylem biçimi içinde Mavi Marmara Olayı'nın yeri son derece önemlidir.

Bir sivil toplum örgütü olan İHH (İnsani Hak ve Hürriyetler), Gazze Şeridi'ne uygulanan ablukayı ve İsrail'i protesto etmek isteyen çeşitli ülkelerden aktivistler ya da bu ablukanın sonuçlarından ötürü yardıma muhtaç Gazzeliler'e yardım götürmek isteyen gönüllüleri dünya kamuoyunun dikkatini bu bölgeye çekmek için organize etmiştir. İsrail ise uluslararası sularda Özgürlük Filosu'ndaki altı gemiden biri olan Mavi Marmara'ya 31 Mayıs 2010 tarihinde asker çıkararak dokuz kişinin ölümüne neden olmuştur. Söz konusu olay farklı siyasal eğilimlere sahip Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde olayın insani yardım olması ve uluslar arası boyutu nedeni ile aynı olumsuz vurgularla yer bulmuştur. Önemli olan insani yardımdır ancak olayın haber kurgusunda öncelik siyasal aktör ve siyasal kurumlarıdır. Şu halde sivil toplum örgütlerinin gündem oluşturma gücü son derece yüksektir. Ancak temsiliyet açısından bakıldığında uluslar arası siyasetin siyasal aktör ve kurumlar düzleminde geçerlilik taşıdığı görülmektedir. Medya olayı İsrail saldırısı ya da İsrail'in "kanlı" saldırısı üzerinden konumlandırılmış çatışma değil bir savaş haline vurgu yapmıştır.

Mavi Marmara medyadaki görünümü ile "sivil" bir etkinlikten çok "siyasi" hatta "askeri" bir etkinliğe ya da simgeye dönüşmüştür. Bu dönüşümün en önemli kaynağı ise ideolojik yönelimlerindeki farklılığa rağmen uluslar arası siyaset algısında bir birlikteliği yansıtan medyadır.

## KAYNAKLAR

- BAHARÇİÇEK Abdülkadir, (1998), “Devletlerin Güvenlik Çıkarlarının Sağlanmasında İki Farklı Yaklaşım ve Türkiye Örneği”, **Yeni Türkiye**, (Eylül-Aralık 1998), yıl:4, S.23-24, ss.1554-1563.
- ÇAKMAK Cenap, (2011), “BM’nin Mavi Marmara Raporu ve Türk Dış Politikası”, [http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com\\_content&view=article&id=1125:bmni-n-mavi-marmara-raporu-ve-tuerk-d-politikas&catid=77:ortadoğu-analizler&Itemid=150](http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=1125:bmni-n-mavi-marmara-raporu-ve-tuerk-d-politikas&catid=77:ortadoğu-analizler&Itemid=150), [24.02.2012].
- DAVUTOĞLU Ahmet, (2001), **Stratejik Derinlik**, İstanbul: Küre Yayınları.
- KASIM Kamer, (2006), “Türkiye-İsrail İlişkileri: İki Bölgesel Gücün Stratejik Ortaklığı”, **21. Yüzyılda Türk Dış Politikası** (ed. İdris Bal), Ankara: Global Araştırmalar Merkezi.
- NEUENDORF, Kimberly A. (2002), **The Content Analysis Guidebook**, Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
- ÖZCAN Gencer, (2005), **Türkiye-İsrail İlişkilerinde Dönüşüm: Güvenliğin Ötesi**, TESAV.
- Turkel Commission Report, (2010), The Public Commission to Examine the Maritime Incident of 31 May 2010, <http://www.turkelcommittee.gov.il/files/wordocs/8808report-eng.pdf>, [24.02.2012].
- UZER Umut, (2011), “Türkiye-İsrail İlişkilerinde Bunalım”, **Ortadoğu Etütleri**, (Ocak 2011), C.2, S., ss. 137-168.
- YILMAZ Türel, (2010), “Türkiye-İsrail İlişkileri: Tarihten Günümüze”, **Akademik Ortadoğu**, (2010), C. 5, S. 1, ss. 9-24.